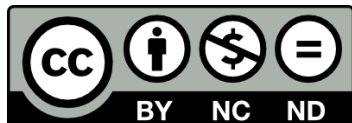

Θεατρική Αγωγή για Έκφραση και Επικοινωνία

Ενότητα 4: Κινητική αντίληψη και ευαισθησία (συνέχεια -
εμβάθυνση)

Ευαγγελία Παπαγεωργίου
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

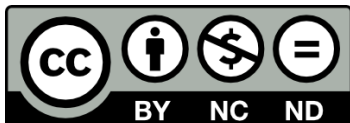
Θεατρική Αγωγή για Έκφραση και Επικοινωνία

Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης

Κινητική αντίληψη και ευαισθησία (συνέχεια - εμβάθυνση)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Προτεινόμενες δράσεις/ασκήσεις/παιχνίδια.

Σκοπός ενότητας

- Στόχος του μαθήματος είναι να εντάξουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες, σε συγκεκριμένες σκηνές επινοημένες από τους ίδιους/ τις ίδιες, την κινησιακά εκφραστική τους δράση, δηλαδή να επινοήσουν θεατρικούς χαρακτήρες, καταστάσεις ανάμεσά τους και χώρους/περιβάλλοντα στους οποίους/στα οποία αυτοί οι χαρακτήρες βρίσκονται, να υποδυθούν τους θεατρικούς χαρακτήρες μέσα σε αυτές τις καταστάσεις και περιβάλλοντα και να τους κάνουν να δράσουν ανάλογα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**Προτεινόμενες
δράσεις/ασκήσεις/παιχνίδια.**

Η περιγραφή των δράσεων - ασκήσεων

- Δίνονται, παρακάτω, όπως και στο προηγούμενο μάθημα, οι περιγραφές ορισμένων εισαγωγικών δράσεων/ασκήσεων, οι οποίες περιγραφές προτείνονται στους φοιτητές/τριες ως «καμβάδες» - οδηγοί για τις δράσεις/ασκήσεις. Οι συμμετέχοντες/ουσες καλούνται να δράσουν εκκινώντας από αυτή τη βάση, αλλά σύμφωνα με τον προσωπικό του/της τρόπο εκτέλεσης της δράσης ο καθένας και η καθεμιά. Ο προσωπικός αυτός τρόπος αποτελεί τη διαφοροποιημένη σωματική εκφραστικότητα του καθένα και της καθεμιάς. Το θεωρητικό υπόβαθρο των προτεινόμενων δράσεων/ασκήσεων δίνεται στο 2^ο μάθημα του παρόντος προγράμματος «Ηλεκτρονικά Μαθήματα».

Τένις 1

- Οι μισοί παίκτες παρατάσσονται στη μια μεριά της αίθουσας και οι άλλοι μισοί απέναντι, μπρος και πίσω από ένα φανταστικό δίχτυ του τένις. Παίζουν μια φανταστική παρτίδα τένις, αλλά μετατρέποντας τις κινήσεις τους σύμφωνα με τις υποδείξεις:

α) Είστε η βασίλισσα Ελισάβετ και ο πρίγκιπας Κάρολος.

β) Ο αντίπαλος είναι το αφεντικό σας που θέλετε να του ζητήσετε αύξηση.

γ) Είστε παιδάκι πέντε χρόνων και τώρα μαθαίνετε τένις.

δ) Είστε ένας χρηματιστής, ένας "γιάπι".

ε) Ο αντίπαλός σας είναι "το κακό".

Τένις 2

- στ) Ο αντίπαλος είναι κάποιος που θέλετε να σας αγαπήσει.
- ζ) Ο αντίπαλος είναι κάποιος που θέλετε να εντυπωσιάσετε.
- η) Φοράτε μια πανοπλία.
- θ) Είστε αρκούδες που εκπαιδεύονται για την παράσταση.
- Θυμηθείτε και σε αυτήν την άσκηση ότι οι διάφορες κινήσεις εξαρτώνται από την κατάσταση (παιχνίδι τένις) και το περιβάλλον (γήπεδο τένις, δίχτυ, ρακέτα, μπαλάκι, ενδεχομένως ήλιος ή κρύο, τρόπος που φτάνουν οι μπαλιές από τον αντίπαλο). Όμως, εδώ προσέξτε ότι, το πώς θα τις κάνουμε, εξαρτάται και από την πρόθεση που έχει ο χαρακτήρας που υποδυόμαστε κάθε φορά.

Αδυναμία κίνησης

- Οι παίκτες σκορπίζουν στο δωμάτιο. Φαντάζονται μια κατάσταση στην οποία δε μπορούν να κινηθούν. Πρέπει να αντιδράσουν ανάλογα με αυτήν την κατάσταση, προσπαθώντας να κινηθούν αλλά χωρίς να χαθεί η ρεαλιστική απόδοση του εμποδίου.
1. Μία έρημη έκταση όπου πνέουν πολύ ισχυροί άνεμοι.
  2. Πυκνή ζούγκλα.
  3. Βαθιά λάσπη.
  4. Μια σκοτεινή αποθήκη γεμάτη με πράγματα στα οποία σκοντάφτουμε.
  5. Αίθουσα με πάρα πολύ κόσμο.
  6. Παραλία στη Χαβάη.

Ο στόχος στο θεατρικό παιχνίδι

δ) Μια πολυσύχναστη λεωφόρος.

ι) Κτίριο που καίγεται.

- Για οτιδήποτε κάνουμε στο θεατρικό παιχνίδι χρειαζόμαστε ένα σκοπό, ένα λόγο για να το κάνουμε, κι αυτός ο λόγος γεννάει, οδηγεί και ελέγχει το τι θα κάνουμε μέσα στην άσκηση και πως θα το κάνουμε.

Διάφορα περιβάλλοντα και στόχοι 1

- Στόχοι:

α) Να προλάβετε το τελευταίο λεωφορείο για το σπίτι σας.

β) Να πετάξετε τον χαρταετό και να τον κρατήσετε πιο ψηλά από όλους.

γ) Ψάχνετε για το δαχτυλίδι της μητέρας σας μέσα στην προηγούμενη αίθουσα με τον πάρα πολύ κόσμο.

δ) Βλέπετε κάποιον που θέλετε να του δώσετε για δικούς σας λόγους μια γροθιά στο μάτι.

Διάφορα περιβάλλοντα και στόχοι 2

- Στόχοι:

ε) Συμμετέχετε στους Ολυμπιακούς αγώνες, στο άθλημα του ακοντίου.

στ) Είστε ενθουσιασμένοι με το ροκ είδωλό σας μετά από τη συναυλία του και προσπαθείτε, μέσα στο πλήθος, να το πλησιάσετε και να ζητήσετε αυτόγραφο.

Ταξίδια

- Οι παίκτες χωρίζονται σε γκρουπ των πέντε ή έξι ατόμων. Στόχος είναι οι παίκτες να κινηθούν μέσα σε διάφορα περιβάλλοντα και προβλήματα που θα τους υποδειχθούν και να βοηθήσουν ο ένας τον άλλον. Απώτερος σκοπός σε αυτά τα παιχνίδια είναι η συγκέντρωση σε ένα στόχο, η επίλυση προβλημάτων και το να αρχίσετε να εστιάζετε και να έχετε αίσθηση σκηνικών σχέσεων.

Ταξίδι 1

- Είστε μια ομάδα εξερευνητών που ψάχνουν έναν θησαυρό των Μάγιας. Αρχίστε από τον καταυλισμό και συνεχίστε με το να ξεχερσώνετε για να σχηματίσετε ένα πέρασμα ανάμεσα στα χόρτα και τα δέντρα. Ο αρχηγός βλέπει έναν μεγάλο πύθωνα σε ένα κλαδί από πάνω τους. Όλοι αντιδρούν. Τώρα, ή ζούγκλα ανοίγεται σε μια πολύ ελώδη περιοχή με μερικά κομμάτια γης στα οποία μπορείτε να πηδάτε. Διασχίζετε το έλος. Ακούτε κάποιους θορύβους και κρύβεστε ώσπου να δείτε τι συμβαίνει. Περπατάτε σκυφτοί στις καλαμιές και ανακαλύπτετε ένα ναό των Μάγιας. Δεν έχει ανοίγματα από πουθενά. Ακούτε την πολεμική κραυγή κάποιων κανιβάλων ιθαγενών και όσο το δυνατόν γρηγορότερα αρχίζετε να επιστρέφετε στη βάση σας, ακολουθώντας τον ίδιο δρόμο.

Ποιος άρχισε την κίνηση;

- Οι φοιτητές κάθονται σε κύκλο. Ένας αφήνει το δωμάτιο. Ένας άλλος στον κύκλο ορίζεται και αρχίζει μία κίνηση. Χτυπάει τα χέρια, τα γόνατα, ανεβοκατεβάζει τα μπράτσα κ.λπ. Όλοι οι άλλοι μιμούνται την κίνησή του, αλλά κοιτάζοντας μπροστά τους. Ο φοιτητής από έξω μπαίνει και προσπαθεί να ανακαλύψει ποιος ξεκινά τις κινήσεις. Αν το βρει, τότε βγαίνει έξω αυτός που είχε την ευθύνη των κινήσεων.

Συνδυασμός παιχνιδιών

- Κάθε φοιτητής/τρια λέει το όνομά του/της και ένα επίθετο που αρχίζει με το ίδιο γράμμα με το όνομά του/της. Έπειτα, βγαίνουν από την αίθουσα και σχεδιάζουν μία μικρή σκηνή με αρχή, μέση και τέλος. Στη σκηνή θα πρέπει να υποδυθούν τα επίθετα με τα οποία χαρακτήρισαν τον εαυτό τους.
- Αμέσως μετά, οι φοιτητές/τριες που απομένουν παίζουν το παιχνίδι με τον «καθρέφτη» και το «παιχνίδι σε κύκλο με κίνηση». Έπειτα, καλούνται και οι ίδιοι/ες να σχεδιάσουν μία μικρή σκηνή με αρχή, μέση και τέλος, έτσι ώστε να δικαιολογείται η κίνηση που πρότειναν προηγουμένως.

Άλλα προτεινόμενα θεατρικά παιχνίδια

- **Παιχνίδι παρατήρησης:** Οι φοιτητές σε ζευγάρια κοιτάζονται προσεχτικά για λίγο, παρατηρώντας τον απέναντί τους. Μετά γυρνούν την πλάτη και περιγράφουν τον άλλο προσπαθώντας να θυμηθούν όσο γίνεται περισσότερα πράγματα.
- **Ονόματα και επαφή και Κράτα μακριά:** βλ. ενότητα «Συνοχή ομάδας και εμπιστοσύνη στην ομάδα».
- **Σπρώξιμο ώμων** Ανά δύο κάθε άτομο βάζει τα χέρια του στους ώμους του παρτενέρ του και στηρίζει καλά τα πόδια στο πάτωμα, χωρίς να κινούνται. Στόχος να σπρώχνουμε ή να τραβάμε τον παρτενέρ, ώστε να χάσει την ισορροπία του.
- **Σήματα με τα χέρια:** Οι φοιτητές στέκονται σε κύκλο με κλειστά μάτια. Ο εμπυχωτής σχηματίζει με το χέρι ένα σήμα στους μισούς κι ένα άλλο στους άλλους μισούς. Μετά οι φοιτητές περπατούν με τα μάτια κλειστά και ψάχνουν συμπαίκτη με το ίδιο σήμα για να σχηματίσουν γκρουπ, χωρίς να μιλούν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1

Α. Θέατρο (Ιστορία, Θεωρία, Σημειολογία, Σημειωτική, Πρακτική), Θεατρική Αγωγή:

- Γραμματάς, Θεόδωρος, *Διδακτική του Θεάτρου*, Αθήνα, τυπωθήτω/Δαρδανός, 1999.
- Elam, Keir, *Η σημειωτική θεάτρου και δράματος*, μτφ. εισαγ. Καίτη Διαμαντάκου, επιμ., μτφ. Δημήτρης Τσατσούλης, σειρά: η τέχνη του θεάματος, κατεύθυνση: θεωρία θεάτρου και εικόνας, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2001, [Keir Elam, *The semiotics of Theatre and Drama*, 1980.]
- Hartnoll, Phyllis, *Ιστορία του Θεάτρου*, μτφ. Ρούλα Πατεράκη, Υποδομή, Αθήνα, 1980 [=Hartnoll, Phyllis, *A Concise History of the Theatre*, Λονδίνο και Νέα Υόρκη: Thames & Hudson, 1968].
- Jacques, David, *Μάθηση σε ομάδες: Εγχειρίδιο για όσους συντονίζουν ομάδες ενήλικων εκπαιδευομένων*, μετ. Νίκη Φίλλιπς, Μεταίχιμο, Αθήνα, 2004.
- Λεκόκ, Ζακ, *Το ποιητικό σώμα, μια διδασκαλία της θεατρικής πράξης*, μετ. Έλενα Βόγλη Κοάν, Αθήνα 2005.
- Μποζίζιο, Πάολο, *Ιστορία του θεάτρου*, 2 τόμοι, μτφ.-επιμ. Ελένη Νταρακλίτσα, Αιγόκερως, Αθήνα 2006.
- Μπρουκ, Πήτερ *Η σκηνή χωρίς όρια*, χ.μετ., Εγνατία, Θεσσαλονίκη, 1976.
- Μπρουκ, Πήτερ *Η ανοιχτή πόρτα*, ΚΟΑΝ, Αθήνα, 1998.
- Μπρουκ, Πήτερ, *Ένας άλλος κόσμος*, μετ. Ελένη Καραμπέτσου, Εστία, Αθήνα, 1999.
- Παπανδρέου, Νικηφόρος, *Περί Θεάτρου*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 1989.
- Πεφάνης, Γιώργος, *Το θέατρο και τα σύμβολα*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 2

- Πούχνερ, Βάλτερ, *Σημειολογία του Θεάτρου*, Παϊρίδη, Αθήνα 1985.
- Τσατσούλης Δημήτρης, *Σημειολογικές προσεγγίσεις του θεατρικού φαινομένου*, Δελφίνοι ΕΠΕ, Αθήνα, 1997.
- Φέλντενκράϊς, Μος, *Συνειδητοποίηση διά μέσου της κίνησης*, μετ. Νταΐζη Λιακοπούλου, Θυμάρι Αθήνα 1994.
- Auslander, Philip, *From Acting to Performance, Essays in Modernism and Postmodernism*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1978.
- Boal, Augusto, Adrian Jackson, *The aesthetics of the oppressed*, Routledge, Λονδίνο, 2006.
- Boal, Augusto, *Legislative Theatre: using performance to make politics*, Routledge, Λονδίνο, 1998.
- Boal, Augusto. *The rainbow of desire: the Boal method of theatre and therapy*, Routledge, Λονδίνο, 1995.
- Boal, Augusto, *Games for actors and non-actors* Routledge, Λονδίνο, 1992.
- Boal, Augusto, *Theatre of the Oppressed*, Pluto Press, Λονδίνο, 2002 [1979].
- Bosisio, Paolo, *Teatro dell' Occidente. Elementi di storia della drammaturgia e dello spettacolo teatrale*, LED, Μιλάνο, 1996 [=Bosisio, Paolo, *Teatro dell' Occidente. Elementi di storia della drammaturgia e dello spettacolo teatrale*, 2 τμ., LED, Μιλάνο, 2006].
- Brockett, Oscar G., *History of the Theatre*, Allyn and Bacon, Βοστώνη, 1987 (5^η έκδ.) [1968]].
- Chevalier, Alain, Michèle Pagnoux, René Hainaux (επιμ.), *Les Fondements du Mouvement Scénique*, Centre de Recherches et de Formation Théâtrales en Wallonie, Rumeur des Ages και Maison de Polichinelle, La Rochelle, 1993.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 3

- Cohen Cruz, Mady Shutzman, *A Boal companion: dialogues on theatre and cultural politics*, Routledge, Λονδίνο, 2007 [1950].
  - Dort, Bernard «La condition sociologique de la mise en scène», στο *Théâtres: essais*, Seuil, Paris, 1986.
  - Karlson, Marvin, *Theories of the Theatre*, Cornell University Press, 1996.
  - Moussinac, Léon, *Le théâtre des origines à nos jours*, Amiot Dumont, Παρίσι, 1957.
  - Pandolfi, Vito, *Storia universale del teatro drammatico*, 2 τ., Unione tipografico-editrice torinese, Τορίνο, 1964.
  - Pavis, Patrice, *Problèmes de Sémiologie Théâtrale*, Les Presses Universitaires du Quebec, Κεμπέκ, 1976.
  - Pavis, Patrice, *Voix et images de la scène*, Presses Universitaires de Lille, Λίλλη, 1985.
  - Serpieri, Alessandro κ.ά., *Come comunica il teatro: dal testo alla scena*, Il Formichiere, Μιλάνο, 1978.
  - Styan, J. L., *Modern Drama in Theory and Practice*, 3 τ., Cambridge University Press, Καίμπριτζ 1981.
  - Wickham, Glynne *A History of the Theatre*, Phaidon, Λονδίνο, 1992.
  - Zarilli, Philip B., *Acting (Re)considered, a theoretical and practical guide*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη, 1955.
- Β. Έκφραση/Επικοινωνία, Ψυχολογία, Ανθρώπινες σχέσεις:
- Αδαλόγλου, Κ., Αυδή, Α., Λόππα, Ε., Τάνη, Δ., Τσολάκη, Χ., *Εκφραση- Εκθεση*, τεύχος Α', Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, Αθήνα, 2002.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 4

- Bateson, Birdwistell, Goffman, Jackson, Hall, Scheflen, Sigman, Watzlawick, *επικοινωνία*, επιμ. Yves Winkin, Μάγια, Αθήνα, 2000.
- Bruner, Jerome, *Πράξεις νοήματος*, επιμ. Μανώλης Τσαγκαράκης, Αλέξης Ζώτος, μτφ. Ήβη Ρόκου, Γιώργος Καλομοίρης, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997 [Jerome Bruner, *Acts of meaning*].
- Feldenkrais, Moshe, *Ο ικανός εαυτός. Η απελευθέρωση της δυναμικής του σώματος και του νου: Ένας οδηγός για τον αυθορμητισμό*, μτφ. Δημήτρης Γιαννόπουλος, Θυμάρι, Αθήνα, 1996.
- Μπακιρτζής Ν., Κωνσταντίνος, *Επικοινωνία και Αγωγή*, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε. (Gutenberg), Αθήνα, 2004.
- Μπακιρτζής Ν., Κωνσταντίνος, *Η δυναμική της αλληλεπίδρασης στην επικοινωνία*, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε. (Gutenberg) Αθήνα 2003.
- Ναυρίδης, Κλήμης, *Ψυχολογία των ομάδων- Κλινική ψυχοδυναμική Προσέγγιση*, Παπαζήσης, Αθήνα, 2005.
- Σακαλάκη, Μαρία, *Ψυχολογία της επικοινωνίας*, Παπαζήση, Αθήνα 1994.
- Τσολάκης, Χρίστος, *τη γλώσσα μου έδωσαν ελληνική*, ραδιοφ. σταθμός 9.58 της ΕΡΤ-3 και Νησίδες, Σκόπελος, 1999.
- Watzlawick Paul, Janet Beavin Bavelas, Don D. Jackson, *Ανθρώπινη Επικοινωνία και οι επιδράσεις της στη συμπεριφορά- τα πρότυπα, οι παθολογίες και τα παράδοξα*, μετ. Ασπα Γολέμη, επιμ. Κάτια Χαραλαμπίκη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2005.
- Bateson, Gregory, «A Theory of Play and Fantasy», *Steps to an Ecology of Mind*, Jason Aronson Inc., Northvale, New Jersey και Λονδίνο, 1972.
- Goffman, Erving, *The presentation of self in Everyday Life*. Doubleday, Νέα Υόρκη, 1959.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 5

Γ. Θεατροπαιδαγωγική, Παιδαγωγική:

- Άλκηστις, *Το αυτοσχέδιο θέατρο στο σχολείο, Προετοιμασία για τη δραματοποίηση*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1989.
- Άλκηστις, *Μαύρη αγελάδα, άσπρη αγελάδα, Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και διαπολιτισμικότητα*, Τόπος, Αθήνα 2008.
- Αυδή, Αύρα, Μελίνα Χατζηγεωργίου, *Η τέχνη του Δράματος στην Εκπαίδευση: 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής*, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2007.
- Γούναρη, Παναγιώτα, Γιώργος Γρόλλιος (επιμ.), *Κριτική Παιδαγωγική, μια συλλογή κειμένων*, Gutenberg (παιδαγωγική σειρά), 2010.
- Γραμματάς, Θεόδωρος, *Θέατρο και Παιδεία*, Νηρηίδες, Αθήνα 1998.
- Δαφέρμος, Μανόλης, *Η Πολιτισμική-ιστορική θεωρία του Vygotsky. Φιλοσοφικές-ψυχολογικές-παιδαγωγικές διαστάσεις*, Ατραπός, Αθήνα 2002.
- Κατσαρίδου, Μάρθα, *Η μέθοδος της δραματοποίησης στη διδασκαλία της λογοτεχνίας*, διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 2011.
- Κοντογιάννη, Άλκηστις, *Το βιβλίο της δραματοποίησης*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998.
- Μακρυγιάννη, Δήμητρα, *Κόσμοι της παιδικής ηλικίας*, νήσος, Αθήνα, 2003.
- Ματσαγγούρας, Ηλίας, *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση: για το καθημερινό μάθημα, το ολόημερο σχολείο και για τα περιβαλλοντικά, τα Πολιτιστικά και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας Προγράμματα*, Γρηγόρης, Αθήνα, 2004.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 6

- Μπακονικόλα, Χαρά, *Θέατρο και Σχολείο: ΙΙ. Η Θεατρική σχολική δημιουργία*, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Επτάλοφος, Αθήνα, 2002.
- Roehrs, H., *Το κίνημα της προοδευτικής εκπαίδευσης*, Αφ. Κυριακίδη.
- Χρυσ αφίδης, Κ. *Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία: Η εφαρμογή της μεθόδου Project στο σχολείο*, Gutenberg, Αθήνα, 1994.
- Φράγκος Π., Χρήστος, *Ψυχοπαιδαγωγική. Θέματα παιδαγωγικής ψυχολογίας, παιδείας, διδακτικής και μάθησης*, Γ. Δαρδανός - Κ. Δαρδανός Ο.Ε., (Gutenberg), Αθήνα 1994.
- Bolton, Gavin, *Drama as Education, an argument for placing drama at the centre of the curriculum*, Longman, Έσσεξ, 1984.
- Freire Paulo, *Pedagogy of the Oppressed*, Continuum, Νέα Υόρκη 2002.
- Kupper, Petra, Robertson, Gwen, *The community performance reader*, Routledge, 2007.
- Needlands & Goode, *Structuring Drama Work: A Handbook of Available Forms in Theatre and Drama*, Cambridge University Press, Καίμπρητζ, 2000.
- Snyders, Georges, *La joie à l' école*, PUF, Παρίσι, 1986.
- O' Tool, John, *The Process of Drama, Negotiating Art and Meaning*, Routledge, Λονδίνο 1992.
- Wagner, Betty Jane, *Dorothy Heathcote: Drama as a Learning Medium*, Heinemann, Λονδίνο, 1999.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ευαγγελία Παπαγεωργίου. «Θεατρική Αγωγή για Έκφραση και Επικοινωνία. Κινητική αντίληψη και ευαισθησία (συνέχεια - εμβάθυνση)». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS231/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

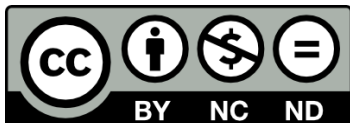
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

